

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ในมาตรา 43 บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน (อุทัย คุลยเกษม. 2541 : 22) การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมานับเป็นความสำเร็จที่น่าพอใจเพียงในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในด้านปริมาณ ในขณะที่เดียวกันยังมีปัญหาที่ส่งสมอยู่อีกมากมาย เช่น ด้านคุณภาพและการจัดการ บทบาทของการศึกษาในปัจจุบันนับว่าได้มีความสำคัญยิ่งขึ้น ด้วยเพราะมีปัจจัยและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ท้าทายสังคมไทย การศึกษาจึงต้องเป็น กระบวนการเตรียมความพร้อมเพื่อให้คนไทย สังคมไทยก้าวไปสู่ยุคใหม่อย่างมั่นคง และรู้เท่าทันโลก ความพึงพอใจเพียงแค่ความสำเร็จในผลของการจัดการศึกษาที่ผ่านมาระหรือการ แก้ไขปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ย่อมไม่เป็นการเพียงพอ การพัฒนาการศึกษานั้นจึงต้องวิเคราะห์ที่ กระแสของโลกาภิวัตน์และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่จะปฏิสัมพันธ์กับการศึกษาในแง่ของตัวเหตุ และผลกระทบที่ได้รับ ควบคู่ไปกับการพิจารณาแก้ไขปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้องต่าง ๆ (กรมสามัญศึกษา. 2541 : 160) ทั้งนี้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้กล่าวและเน้นย้ำถึงการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ โดยกำหนดให้คนเป็น ศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา เน้นพัฒนาให้คนมีคุณลักษณะเป็นคนที่คิดกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี อันจะส่งผลให้เกิดครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ สภาพแวดล้อม ยั่งยืน (สมนึก นนธิจันทร์. 2539 : ความนำ)

ตามนัยของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การบริหารจัดการศึกษาจะ เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based Management : SBM) กล่าวคือสถานศึกษาจะมีอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาทั้งใน ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ที่สนองต่อความต้องการของผู้รับบริการและชุมชนโดยรอบ ภายใต้กรอบนโยบายและแผนงานที่กระทรวง

และเขตพื้นที่การศึกษากำหนด โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่ในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ต้องดำเนินงานด้วยความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้สังคมตรวจสอบได้ตลอดเวลา (เสาวนิตย์ ชัยมุสิก. 2544 : 6) การสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ เพื่อการขับเคลื่อนให้เกิดกระบวนการปฏิรูปกระบวนการศึกษา (Education Reform Movement) ที่เข้มแข็ง เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การปฏิรูปการศึกษาไทยสำเร็จได้ กระบวนการบริหารในระบบเครือข่ายจะช่วยให้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรที่มีอยู่ในหน่วยงานหรือนอกหน่วยงาน ถ้าได้มีการเชื่อมโยง ประสานการทำงานในระบบเครือข่าย โดยผู้บริหารโรงเรียนในฐานะเป็นหัวหน้าหน่วยงานและเป็นผู้นำในการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ครอบคลุมและบริหารงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงต้องมีบทบาทหน้าที่โดยทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงาน ที่ดำเนินไปตามขั้นตอนในกระบวนการบริหาร กล่าวคือ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ วางแผนการดำเนินงาน ดำเนินงาน ตามแผนและประเมินผลจะทำให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานได้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถและขีดความสามารถของงาน เพราะได้จัดไว้เป็นระบบ นอกจากนี้ยังจะช่วย ขจัดความขัดแย้งในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี บุคลากรจะมีขวัญกำลังใจอันจะส่งผลให้เกิด การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (จุติมา สัจจามันท์. 2545 : 27)

ดังนั้น การศึกษาในฐานะที่เป็นกลไกพื้นฐานในการพัฒนาคนจึงเป็นกระบวนการที่ สังคมหวังพึ่งพาให้เป็นเครื่องมือในการเตรียมคนและสังคม ให้พร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่อีกหลายประเทศได้เล็งเห็นถึง ความสำคัญพร้อมกับทุ่มเททรัพยากรเพื่อปรับปรุงการศึกษาให้เข้ากับสถานะและสภาพชีวิต สมัยใหม่ แต่ปรากฏว่าการศึกษาในฐานะคลังปัญญาของสังคมไทยกลับถูกมองข้ามละเลยไป ด้วยเหตุนี้จึงเป็นความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับสูงไป จนถึงระดับปฏิบัติในโรงเรียน จะต้องมีส่วนร่วม มองเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและพร้อมที่จะเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของ การบริหารการจัดการ ส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะกับการจัดกระบวนการรับรู เพื่อการศึกษาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2539 : 48-49) ผู้บริหารหรือผู้จัดการระดับกลางถือเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียน จึงควรเป็นผู้ที่ รอบรู้ มีทักษะการบริหารจัดการที่จะดึงส่วนที่ดีที่สุดของทั้งครูและนักเรียนออกมาใช้ให้สำเร็จ (กรมวิชาการ. 2545 : คำนำ)

ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 รัฐได้แบ่งการจัดการศึกษาออกเป็น 4 ระดับคือระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) นับเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่ต้องรับภาระและทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แก่เด็กและเยาวชนไทย ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาให้กับคนส่วนใหญ่ของประเทศ การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและประเทศชาติต่อไป ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้รับผิดชอบ ในการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องเสียสละแรงกายแรงใจและสติปัญญาอย่างสูงเพื่อให้คนมีความรู้ มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม จึงเป็นคนที่ควรได้รับการสรรเสริญยิ่ง (สมคิด ชุ่นทองพุ่ม. 2540 : 2)

จากที่กล่าวมา ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบโดยตรงในการจัดการศึกษาในโรงเรียน ให้มีคุณภาพและตอบสนองต่อสังคมคือ ครูและบุคลากรในโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาในโรงเรียนนั่นเอง ทั้งนี้ในการบริหารและการจัดการหรือบรรดาปัจจัยต่างๆที่ใช้ในการบริหาร ไม่ว่าจะเป็นคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เทคนิควิธีการจัดการหรือเครื่องมือเครื่องกล คนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะแม้มีปัจจัยอื่นครบถ้วน ถ้าขาดการสรรหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน บุคคลที่ทำงานย่อมไม่มีขวัญกำลังใจในการทำงานผลของงานจะสำเร็จด้วยดีนั้นยากยิ่ง บุคคลที่เป็นหัวเรือหรือตัวจักรสำคัญในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ดำเนินไปสู่จุดหมายของการศึกษาในแต่ละระดับคือ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งหมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่ เพราะการที่ผู้บริหารโรงเรียนจะสามารถ บริหารงานได้ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะความรู้ความสามารถในการบริหารงาน คุณธรรมจริยธรรม ภาวะผู้นำ บุคลิกภาพ ตลอดจนความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอน เป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 54)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 242 โรงเรียน มีครูผู้ปฏิบัติการสอนหรือครูผู้สอนในสังกัด 2,384 คน จากรายงานผลการประเมินคุณภาพนักเรียนและคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ คุณภาพการบริหารหรือพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประสบปัญหามากมายหลายด้าน จากผลการสรุปของฝ่ายงานพัฒนา

บุคลากร พบว่าภาพลักษณ์ พฤติกรรม ความน่าเชื่อถือใสรศรัทธาของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมก็มีบุคลิกภาพดี ประพฤติปฏิบัติตนดี นำมาเป็นแบบอย่างได้และเหมาะสมกับฐานะ ตำแหน่งหน้าที่การงาน แต่ก็มีกรร้องเรียนมูลความผิดกับผู้บริหารโรงเรียนและมีการสืบสวนสอบสวนดำเนินการทางวินัยอยู่บ้าง (เข้มทอง วิเชียรเครือ. 2547 : สัมภาษณ์)

การบริหารหลักสูตร การสอน การนิเทศ การวัดผลประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องนี้เท่าที่ควร โดยจะใช้เวลาส่วนมากให้กับการปรับปรุงด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมากกว่าอย่างอื่น ส่วนการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ของผู้บริหารโรงเรียน ถ้าเป็นปัญหาเล็กน้อยในโรงเรียนจะจัดการกับปัญหาเหล่านั้นได้ค่อนข้างดี ไม่ค่อยมีปัญหา จะมีปัญหาใหญ่ๆ ที่เกิดกับผู้บริหารโรงเรียนเอง โดยเฉพาะเรื่องเงิน เรื่องปัญหาผู้สาวหรือปัญหาที่ไปกระทบกับชุมชน ทางโรงเรียนก็จะแก้ปัญหาเองไม่ได้ โดยมีการร้องเรียนจากชุมชน จากครูโรงเรียนผู้บริหาร ซึ่งจะมาร้องเรียนถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ประคิษฐ์ พลหงษ์. 2547 : สัมภาษณ์) เชื่อว่าประเด็นที่เป็นปัญหาดังกล่าวคงมีสาเหตุมาจากกระบวนการบริหาร หรือเกิดจากคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนในการที่จะเป็นผู้นำ ซึ่งเป็นหัวใจของการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีคุณภาพ หากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ดีและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์แล้ว ย่อมที่จะสร้างความเชื่อมั่นศรัทธา สร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเกิดความร่วมมือร่วมใจจากครูผู้สอน ผู้ร่วมงาน ตลอดจน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี

อภิวัฒน์ ภูไชแสง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่าเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับทัศนะของ ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่พึงประสงค์โดยรวมและด้านวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีทัศนะมากกว่าครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก และนักวิจัยการศึกษาอเมริกัน เคิร์ก ฮาวลีย์ นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยโอไฮโอ และโรเบิร์ต บิคเคล แห่งมหาวิทยาลัยมาร์แซค ได้ศึกษาเรื่อง ขนาดของโรงเรียนที่มีผลต่อการศึกษา 2 ชั้น ได้ระบุตรงกันว่าโรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ต่างมีความพึงพอใจในโรงเรียน เนื่องจากคนเหล่านี้รู้สึกว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดซึ่งกันและกัน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ผู้บริหารอาจจะไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดได้อย่างทั่วถึงโดย

จะมีความสัมพันธ์กันแบบเป็นทางการ ทำให้ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกันมีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน (ธีระ รุญเจริญ,

2546 : 33-35)

ดังนั้น ผู้วิจัย ในฐานะที่เป็นข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อเสนอแนะในการบริหารโรงเรียนให้มีคุณลักษณะที่ดี ที่พึงประสงค์ตามทัศนะหรือความคิดเห็นของครูผู้สอน ทั้งจะได้ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานในการใช้เป็นแนวทางในการสรรหาหรือการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ่อื่น ๆ ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยรวมและเป็นรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยรวมและ เป็นรายด้าน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

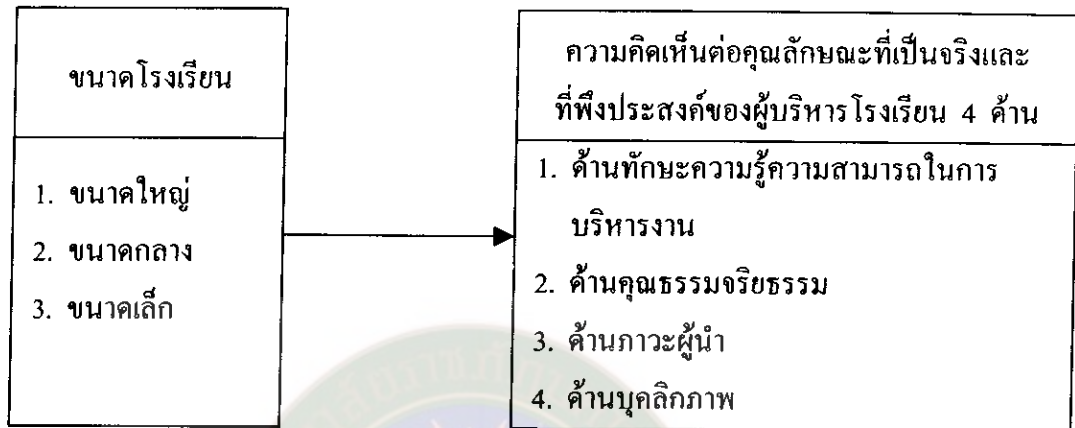
การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดีของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 54) จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านทักษะความรู้ความสามารถในการบริหารงาน
2. ด้านคุณธรรมจริยธรรม
3. ด้านภาวะผู้นำ
4. ด้านบุคลิกภาพ

ผังกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

แผนภูมิที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีทัศนคติต่อคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนคติของครูผู้สอนในโรงเรียน โดยใช้ประชากรกลุ่มตัวอย่างและตัวแปร ดังนี้

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 242 โรงเรียน รวมประชากรทั้งสิ้น 2,384 คน โดยแยกตามขนาดของโรงเรียนได้ดังนี้

- 1.1 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 1,393 คน
  - 1.2 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 667 คน
  - 1.3 โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 324 คน
- รวม 2,384 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุดรธานี เขต 3 ปีการศึกษา 2547 ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น กำหนดขนาด โดยใช้ตารางเครจซี่ และมอร์แกน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 331 คน โดยแยกตามขนาด โรงเรียนได้ ดังนี้

- 2.1 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 193 คน
  - 2.2 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 93 คน
  - 2.3 โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 45 คน
- รวม 331 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ขนาดของโรงเรียนจำแนกตามจำนวน นักเรียนในโรงเรียน ดังนี้

- 3.1.1 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 301 คน ขึ้นไป
- 3.1.2 โรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน
- 3.1.3 โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน 120 คน ลงไป

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับความคิดเห็น ที่มีต่อคุณลักษณะที่เป็นจริงและ ที่พึงประสงค์ ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 รวม 4 ด้าน คือ

- 3.2.1 ด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงาน
- 3.2.2 ด้านคุณธรรมจริยธรรม
- 3.2.3 ด้านภาวะผู้นำ
- 3.2.4 ด้านบุคลิกภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณลักษณะที่เป็นจริง หมายถึง คุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่เป็นอยู่ของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน เฉพาะที่ชี้ให้เห็นลักษณะประจำตัวของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3

2. **คุณลักษณะที่พึงประสงค์** หมายถึง คุณลักษณะที่ครูผู้สอนพึงปรารถนาอยากจะทำให้ผู้บริหารมีอยู่หรือคุณลักษณะที่คาดหวังที่อยากให้ผู้บริหารมีพฤติกรรมเช่นนั้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้แบ่งคุณลักษณะตามกรอบแนวคิดเป็น 4 ด้าน คือ

1.1 **คุณลักษณะด้านทักษะความรู้ความสามารถในการบริหารงาน** หมายถึง ความรู้ความสามารถต่างๆ ไปในการบริหารงาน เช่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิชาการ ความรู้เกี่ยวกับงานธุรการ การจัดระบบเอกสาร งานสารบรรณ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติงานของโรงเรียน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการศึกษาของชาติ ความรู้ความเข้าใจด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเฉลียวฉลาด ไหวพริบ ปฏิภาณดี แก้ปัญหาโดยใช้หลักการและเหตุผล ความสามารถในการจัดองค์กรและระบบงาน จัดทำแผนงานหรือวางโครงการได้อย่างถูกต้อง มอบหมายงานให้บุคลากรได้เหมาะสม เป็นต้น

1.2 **คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม** หมายถึง พฤติกรรมที่ปฏิบัติจนเกิดความเคยชินและกระทำไปด้วยจิตสำนึกว่าเป็นความดี เช่น ยึดมั่นในคุณธรรมของศาสนาที่ตนเอง นับถือ ยึดระบบคุณธรรมในการบริหารงาน กริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย อุดมอดกลั่น จิตใจเข้มแข็ง รู้จักควบคุมอารมณ์ ประพฤติและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่มีพฤติกรรมทางด้านชู้สาว ไม่ชักชวนไปในทางเสื่อมเสียหรือมั่วเมออบายมุขต่างๆ มีความเสียสละตามสมควรแก่ฐานะและตำแหน่ง ให้ความยุติธรรมแก่บุคลากรทุกระดับ มีความรัก ความเมตตา เอาใจใส่ดูแลเพื่อนร่วมงาน ยกย่องชมเชยผู้กระทำความดี มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน เป็นต้น

1.3 **คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ** หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกของกลุ่ม สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการได้ เช่น สามารถเป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ที่ดีของหน่วยงาน สุขุม ละเอียด รอบคอบ วิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพ ขอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความสามารถในการตัดสินใจที่ถูกต้องในการปฏิบัติงาน สามารถพูดหรือสื่อสารได้หลายภาษา บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงาน สามารถกระตุ้นและประสานให้บุคลากรร่วมมือกันทำงาน ประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ มีความยืดหยุ่นในการทำงานและการดำรงชีวิต เป็นต้น

1.4 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกและความสามารถที่แสดงออกให้ปรากฏอย่างชัดเจน เช่น มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง สดกับวัย สุขภาพจิตดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ แต่งกายสะอาด สุภาพเหมาะสมกับวัยและกาลเทศะ กระตือรือร้น คล่องแคล่ว ในการทำงาน ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย ใช้การวางแผนเป็นเครื่องมือในการบริหาร ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคที่มีในการทำงาน มีความสามารถในการสื่อความหมาย เข้าใจผู้อื่นและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล กล่าวคือ กล่าวแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นคนเปิดเผย ตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น

2. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการ หรือผู้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3

3. เขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3

4. ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3

5. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำแนกเป็น 3 ขนาด คือ

5.1 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 301 คน ขึ้นไป

5.2 โรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน

5.3 โรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คน ลงไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นข้อเสนอเทศต่อผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณลักษณะของตนเองให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของข้าราชการครู